

Temesi Ferenc

VIGASZ¹

Az idő kertjében nő a vigasz virága. Ezt jelentette valaha Újporlód a városnak. Régen a Maros torkolatvidéke volt az egész láp – a madarászok, pákászok paradicsoma. Aztán szép, nagy, árnyas liget lett belőle Porlód Budáján, a Tisza bal partján, melyet Népkertnek mertek elnevezni a duplatokájú elvtársak, a villák proletárai. Egy virágos kedvű osztrák ezredesnek és bakáinak köszönhetjük, hogy a Maros hordalékából – a folyó és az 1848-as magyarok szabályozása után – virágoskert lett, és mióta megvan, az istenadta nép csak Ligetnek hívja.

Amikor mi voltunk az ügyeletes fiatalok, a polgárok vasárnapi sétahelye volt, lakástalan szerelmesek, szerelemtelenek szállodája, kukkolók eldorádója, teniszezők álma, a gyerekek vidámparkja, részegesek enyhelye, a május 1-i felvonulók sörös-virslis-vattacukros karneválja.

Amint a Híd utcán lépkedtek Illel, fekete, bajuszos rendőr vesz két gombócot a fagylaltos citromsárga triciklijéből. Ő az egyik, aki lóhátról gumibotoz titeket a beatkoncertek után. A fia meg figaróként a hajatokat hagyja félhosszúra. Kevés az autó, „C”-vel kezdődő rendszámú, vagyis magántulajdonban lévő alig.

A hídról a Béke úszóházra látni, meg a Szőke Tisza nevű kocsmahajóra, amely a tápai öböl fenekén végzi majd, mint elődei. Rocsók, rohamcsónakok erős motorja recseg, papucsnak hívott lapos versenyhajók száguldoznak sívítva a Tiszán. A Tiszavirág fantázia nevű vízibusz, amely a strandra visz át, mellettük csendes. Az egyetlen megmaradt, fából készült halászhajó néma. Benne hallgat a porlói hajóácsipar százötven éve.

A híd porlói felén, mindkét oldalon, túl nagyra méretezett hídvámszedő épület. Négy fillér volt a múlt-múlt században a hídbárca, visszafelé jövet nem kellett fizetni.

Negyed hét múlt öt perccel, hallik egy táskarádióból. A Tisza ízű szél keresztbe fúj, nem nyomhatja el semmi mély, mámorító illatát.

1 Részlet a 49/49 című regényből.

Újporlódra érve egy háromszögű járdasziget van, egy hajpántot viselő emberszabású áll most ott. Karszalagján a felirat: ÖNKÉNTES RENDŐR. Egy női biciklis olyan szép szabályosan jelzi nyújtott karral a fordulást, hogy kis híján arcul üt egy robogón közlekedő férfit. Mögöttük lovaskocsi. Az 5-ös villamos oldala sárga-fehér. Három ablaka van, elől-hátul nyitott peron, emberek lógnak a lépcsőn.

Balra van az uszoda betonteknője, hajdani úszó és vízilabdás kudarcid színhelye, jobbra a Vakok Intézetének tornyos épülete. Egy takaros kis templom, Szent Erzsébetnek szentelve. Valamikor a Ligetet is Erzsébet-ligetnek hívták, a magyarok legnépszerűbb királynőjéről. Balra van még a Tót kocsmá, ahol az önmagán néha nehezen uralkodó munkásosztály képviselteti magát a legnagyobb számban. Itt vannak a legszebb verekedések. Egyszer Király Imi barátságából átdobott a vállán, homorítás, repülés, a majális legfényesebb pillanata a gyöp fölött. A park másik oldalán egy nyolcszögletű fém bódé, most trafik van benne. Odébb egy fa kioszk, szépen faragva, a hajdani cukrászda tán még működik. Az X rajta az alapmotívum. Az andráskereszt. Szent Andrást ugyanis haránt álló keresztre feszítették. ZÁRÓJEL. A többit lásd: wikinukupedia – a net álválaszai. ZÁRÓJELBE ZÁRVA.

A Liget alapja: két sor platán, a járdák mentén székek a liget végéig. Itt-ott a fákon középen lyukas fadobozok: madárfészkek. A Liget végében az újporlódí víztorony.

1952-ben így írt az Idegenforgalmi Füzetek „A napfény városa” című kiadványa:

„S ha a városból elindulunk újporlód felé a Rákosi-hídon át, akkor megérkezünk a Ligetbe. A Liget bal oldalán láthatjuk az Újporlódí Szabadtéri Színpadot, ahol kulturális műsorok szolgáltatják (!) a munkások igényét. Jobb oldalon helyezkedik el a Vigadó, amelyben a felszabadulás előtt dzsentrik és katonatisztek vívtak hajnalig kártyacsatát a nincstelenek pénzén. Ma a dolgozók pihenek ki szorgos munkáshétköznapijaik fáradalmait egy-egy pohár málnaszörp mellett, majd innen indulnak a Fűvészkert felé, hogy találkozzanak.”

En málnára nem nagyon vélek, tán mert nem voltam már gyerek, amikor ideszoktam. A Vigadóba. A Vigócába. A Vigantyúba. Vagy Kelcsi, hivatásos dobos és verekedő szép szavával: a Vigaszba.

Apámtól minden szombaton kaptam tíz forintot, amikor már magassabb voltam nála. Adott volna ő többet is, de mi a szemérmes szegények közé tartoztunk: apám-anyám tanító volt.

És ez a tíz forint elégnek bizonyult a múlt század hatvanas éveinek közepén. A városi KISZ-től Rózsáné állt hervadtan a kapuban, végigmért, és hat forintért adott egy jegyet. Azután dönthetett az ember, hogy megiszik egy korsó sört (egynegyede hab volt), vagy egy fél kevertet. Mindkettő három forint ötven fillérbe került, és az ötven filléres borraivalóért a pincér meghajolt.

Maga a Vigadó tavasztól őszig üzemelt, a kerthelyisége sokszorosa volt a téglalapú, de nagyrészt fából álló csúcsos tetejű épületnek. Volt külön zenekari állás – a hajdani filagória – és kőből való táncparkett. De lehet, hogy rosszul emlékszem. Akkor betonból volt.

A zenészek hangolnak. A zongorán korsó sörök, alatta még senki.

Most már csak várnotok kell. Megjönnek a kartonruhas lányok, a Neva (ne vasald) nejlon inges hapsijukkal, és a tartóshullámos hajú, kosztümszoknyás anyukájukkal.

Itt van a piától már vörös fejű, szőke hajú Rókus is, a tériszonyos tetőfedő, akiről egy igazoltatásnál derült ki, hogy tulajdonképpen Kovács Istvánnak hívják.

Igyunk, hogy pirosodjunk, röfögi kedvesen, és egy hajtásra kiissza Juhász Öcsi sörét.

Gyere csontleves, igyál meg egy kevertet, mondja Titty, egy móravárosi vagány, és megpaskolja Rókus arcát. A kevert minden italok legalja: rózsaszín-narancssárga, émelyítően édes, ragacsos császárkörte likőrből és bivalygyilkos matrózrumból pancsolt keverék. Az első a gyomrodat, a másik az agyadat károsítja. Napokig fáj tőle a fejed utána.

Az akkordgitáros Karesz kézbe veszi a hangszerét (ráadásul még szép szeme és göndör haja is van). Ránéz Ferikére, aki szólózik, az meg Dinyára, a basszgitárosra. Szintén hivatásos verekedő, de ez sem menti meg szegényt a korai haláltól. Dinya ránéz Jeanra, akit szintén egy pesti zenekar szippant majd el. Jean – mint mindig – most is a dobverőjét keresi. Gyuszi, a szaxofonos zenekarvezető (A Molnár-dixieland band klarinétos lelke), épp egy ütőnek való vesszőt vág egy bokorból. Szomorú az arca: még tunkolni szeretett volna egy kicsit Nöcc marhapörköltjéből. Boncz a nagy, busa fejével, szomorú magyar

bajszával felhajt egy bivalykortyot, ami négy deci bor egy rész víz, és felkapja a csörgődobot.

Az egész Vigadó mintha az X-et ismételné: x lábú asztalok, székek, lányok, az épület korlátja lenn és az emeleten, az oszlopokon, sőt a torony nyakán is körbefut a motívum. Nyolc lépcső: a földszinti karzat a kedvenc helyetek, onnan jól látni. Az emeleti galériába nem vágytok. Az épület ajtóí, az ablakkeretek, a díszítések vörösesbarnák, a fehér téglaoszlopos kerítés lécei zöldek. Vagy már csak drótháló volt? A kerítésen túl Gazsi, a lottóbolond egy eltévedt ruszki katonának magyarázza:

Drásztutye Nyikoláj, nekem már semmi se fáj! Megtettem az 56-ot, kijött 66, és érted, akkor! Szííí!

És a Kristály zenekar rázendít. Ill-lel, akivel éppen népmesei viszonyban vagytok – hol voltál, hol nem voltál vele –, táncolni indultok, de nem elsőnek.

ZÁRÓJEL. Innen egy lépésre volt egykor a Kerek nevű tánchely, ahol 1905-ben Kodály a porlódi parasztnóta világával találkozott. ZÁRÓJELBE ZÁRVA.

Ta-da-da-da-da-dam-dam...

Gimme some lovin' – a Spencer Davis Grouptól. Porlódiul: Kiviszem a lovam. Jót lehet rázni rá. Ta-da-da-da-da-dam-dam... A basszusgitár az ember gyomrában szól. Ó, je!

„And I'm, so glad we made it, dam-dam, so glad we made it dam-dam, You've gotta - gimme some lovin', (kórus) gimme some lovin' every day...”

A dumák: húúú, micsoda buli, csapassuk szét a sok sört valamivel, ami árt, mennyiért vetted a farmert; nekem orkáncabátom is van ám, a faterék elmentek otthonról, én hozok egy csajt, fél melle van, azt is a hátán hordja, nincs egy tízesed elsejéig, akkor te jössz egy százassal, legyen száztíz; anyád jó nő, hozd el egyszer, ki vagyok száradva, mint egy mesterhegedű, kérd már vissza a csajomat, öntsünk az arcba valamit.

Táncoltok az olcsó kölni, a Pitralon arcszesz, az enyhe lehelet- és izzadságszagban. Ill A-vonalú, magasan térdfölötti, halványsárga ruhájában ropja, a fehér cipő épp annyira magasított sarkú, hogy jól lehessen táncolni.

*„Nem tudom, miért várok most is rád, Pam-babam.
Átsírtam miattad sok éjszakát. Pam-babam.
Nem tudom, miért váltunk ketten el, Pam-babam.
Tudod, hogy más lány úgyse érdekel...”*

Titi-dam, ti-di-di di-di di-di, tatam-titi-tadam...

Kevés zenekarnak volt akkor még saját száma Porlódon. Tán ezért is jönnek más zenekarok zenészei: Kami meg az Ödi a Mórából, a László Gyuri bátyja a Sárgákból. Bodó Józsi, a dobos, aki ha leveti a bokafix zokniját, megáll, mint a cipő. De jönnek a botfűlűek is: Stenéz, aki szerint görögdinnyére a sör a legjobb, Czupák, Kopó, Lúdanyó, akit mindenki, a kis Óriás, akit senki, Sallay, Konkoly, Zombori – fősorolhatatlan. Gausz úr, a Móra kultúrotthon igazgatója is itt van valamiért. A gyomorbaja miatt többnek látszik negyvennél.

Nyugi gyerekek, csak az első húsz év tart legtovább az életben!, mondja.

Masánszky kimegy a rózsák közé szólózni egy önsorsrontóval. Verekedés nélkül nem buli a buli, ezt mindenki tudja.

A csibészek kemény magja már beszivárgott. Nem tudni hogyan, de minden buliban ott vannak, miközben kocsmák szerint közlekednek a városban. Hogy aszondja: Kapca – Alsóvárosi Tóth – Sárkány – Mátyás – Béke Tanszék – Négylépcsős – Hatsöcsű – Lófara – Csirke – Búza – Nájlon – Tiszavirág – Gulyás – Birka – Bárka – Hági – Kishungi – Tisza – Jeges – Palánk – Bajszár – Alföldi – Fülöp – Sótartó – Szőke Tisza – Nyomás a Tót! – Vigadó.

Táncolsz. A tánc elárulja az embert, láthatóvá válik az energia, az élet. Azt mondja: semmi se lesz holnap, ne akarj megjavulni. Ill húsos ajka kinyílik a mosolytól, miközben pörgeted. A táncnak az ember az alapanyaga, az idő lélegzik benne. Ha táncolsz, erősebb és szebb vagy.

És akkor lekérnek. Turcsa az, aki sose szokott táncolni. De Turcsa nem varjú, aki mindig más csajára száll.

Miért kérnek le? ezt nem érted, de ha te kéred le más nőjét, akkor érted. Persze visszakéreted a lányt.

És pörög tovább a buli zárórágig, amit a Villon-ballada című Kristályszám szám jelez. Ez a porlódi beathimnusz. Boncz Géza, a szövegíró éneklí, kicsit piától vörös, de szép arccal. Prózában kezdi.

*„Maradni megmaradt, a történetből az út pora.
A költő emlékére szóljon e ballada.
Évekig csavargott, nem várt ő csodát,
S közben énekelt, hallgassuk hát François-t.”*

A lassút még a falábúak is tudják táncolni erre.

*„Süvít a szél, fázik a kezem,
Oly fáradt vagyok, és üres a zsebem.
Ballagok, hideg az idő,
Hosszú az országút, és esik az eső...”*

Szinte állva imbolyogtok Illel. Amikor az ember fiatal, azt hiszi, mindig úgy volt, mint most, de nem hiszi, hogy úgy is lesz. A fiatalság betegség, de elég gyorsan kigyógyulsz belőle. A nyár énekel benned egy ideig, aztán abbahagyja.

*„Süssön a nap, arra várok én,
Oly boldog leszek ezen a földtekén...”*

Ha jól csinálod, egyszer elég is fiatalnak lenni. Évek inálnak el, és kikoptok a bulikból. A zenekaroknak annyi, mindent elönt a cukormáz diszkózene. Újporlódból Rózsadomb lesz. Rózsa van, domb nincs. És akkor hallod a rádióban, hogy egy barom – szerelmi bánatában! – fölgyújtotta fiatalságotok színhelyét. Le is égett. Porig. Azóta nincs vigasz.